ORATIO HABITA CORAM CAROLO AUGUSTO DESIGNATO, IN PRAESENTATIONE...

Bernhard Wurmser, Jakob Spiegel

Digitized by Google

IACOBVS SPIEGEL REGIVS
A ſecretis, dominis Volzio Abbati, Vimphe
lingio & Phrygioni Theologis, Rhenano &
Sapido uiris philoſophis, cæteriſq; literarij
ſodalitij Seleſtadieñ. amiciſſimis S.D.

SAluum ſit ſodalitiū literariū patriū. Huius Augu-
ſtanæ ædis haud incelebris nominis Canonicus
D. Bernardus Adelman, de Adelmanſfelden, nudiuſ
q̄rtus orationē coram Carolo recens Cæſare electo
Principe & domino noſtro clementiſſimo, habitam
in p̄ſentatione decreti (ut aiunt) Electionis. Item ora-
tionem reſponſiuā mihi cōmunicauit, quas ſtatim fra
tris amanuenſis opera excribendas curaui, ut ad uos
protinus iret. Si lecta placuerint, & digne ueſtro, ſiq-
dē meo iudicio, uiſę ſunt, ut publicentur, nihil eſt quin
exeant in multitudinis uſum, una cū regijs literis, qui-
bus gratiæ aguntur Electoribus, quod Carolū Au-
guſtū deſignauerint, ac pontificij breui, quo Leo ma
gnus ſacerdos Carolo noſtro congratulatur. Valete
& triumphate barbariei uictores inclyti, Salutat uos
omnes Chuonradus Peutingerus. Ex Auguſta Vin
delicorum Kaleñ. Martijs. M. D. XX.

ORATIO HABITA A BERNAR do vvurmſerio Iureconſulto, nomine illuſtriū & Magnificorū dominorū Oratorū impe rij, die S. Andreæ, ultima Nouembris. M. D. XIX. corā ſacratiſſimo Cæſa re, in Molino Regis prope Barchi- nonā, in p̄ſentatione decreti Ele- ctionis.

TRadunt philoſophi ac ſapientes uiri ſacratiſſime Cæſar auguſte ſereniſſime ac inuictiſſime, Hiſpaniarum Rex Catholice potentiſſime Princeps, ita hominū naturā comparatam eſſe, & alios imperare, alios parere & obedire neceſſe ſit. Sed ad hos imperandi dignitas ſpectat, qui ingenij acumine, uirtutiſq; pręſtantia, & conſilij magnitudine cęteros antecellut, qui iuſticiam cōplectuntur, & nihil magis q̄ cōmunem hominum ac Reipublicę ſalutem ſequuntur, qui belli gloria, & pacis tranquillitate, ita gubernandi rationem moderantur, ut nihil ſit, quod ab eis non laudabiliter ſplendideq; geratur. Tales ſacratiſſimos Romanorū imperatores progenitores tuos ſereniſſimos ac potētiſſimos Reges anteceſſores ſplēdidiſſimi ac glorioſiſſimi tui generis auctores, ac p̄cipue Diuū Maximilianū, ſacratiſſimū Romanorū Imperatorem, Auum tuum clementiſſimum pie ac prędariſſimæ memoriæ, qui & Rempublicam Chriſtianam optime fulſit & auxit, proculdubio ſemper fuiſſe cognouimus ſemper te, quantum in hunc uſq; diem

noſſe datum eſt,& animaduertimus,atq; per omnes
ætatis tuæ gradus cõperimus,& multo maxime poſt
hac fore ſine dubio confidimus. Nullas deniq; res ti⸗
bi deeſſe conſtat,quas ille oratorum princeps Tulli⸗
us optimo cuiq; Imperatori neceſſarias eſſe profitet̃,
ſcientiam rei militaris,uirtutem,authoritatem,fœlici⸗
tatemq;. Ad hæc accedãt pulcherrima tuæ naturæ li⸗
neamenta,egregia corporis tui præſtantia,ac habitu⸗
do. Quapropter ſacratiſſime ac inuictiſſime Cęſar cũ
poſt Diui Maximiliani ſacratiſſimi Romanorum Im
peratoris Aui tui piæ & fœliciſſimę recordatiõis,quẽ
Deus optimus maximus,a quo cuncta procedũt,ex
hac uita ſuperiori anno ſuſtulit,proh dolor,uniuerſæ
Reipub. Chriſtianæ luctuoſam ac doloroſam mortẽ
ſub interregno de more Francoſordiæ comitijs debi
te indictis,de totius mũdi ac imperij gubernatore de⸗
ſignando tractaretur,Reuerendiſſimi ac illuſtriſſimi
Principes Septemuiri,ſacri Romani imperij Electo⸗
res,integritate,ſapientia,omni deniq; uirtute inſignes
diuina prouidẽtia dei optimi maxi.nutu beneficioq;
non ſine dextro quodam numine,ac obuia quadã fa⸗
torũ beniuolẽtia,meritis ac uirtutibus tuis iuſtiſſimo
rectiſſimoq; prudentiæ ſuæ examine accuratiſſime
circũſpectiſſimeq; appẽſis, in ſua ampliſſima,illuſtriſ⸗
ſimaq; ſeptemuira pſectiõe,abſoluto collegio,te Ger
manum Principem tanq; inter idoneos pace & bello
maxime idoneum,quiq; uirtute ac fortuna cæteros
oĩes antecellas,te(inquam) Regẽ Carolũ Maximũ

vnanimi ac concordi ſuffragio uotoq; in Romanorū
Regem futurum Imperatorem,totius orbis modera
torem & huiuſcemodi auguſtiſſimi imperij molē ſub
eundam tolerandamq; merito deſignarunt,ſublima-
runt,Electiōiſq; decretū in tuam perſonam edixerūt.
Quod ut tuæ ſacratiſſime Cęſareæ Maieſtati exhibe-
atur,offeratur,ac inſinuetur, illuſtriſſimū Principem
Fridericum Comitem Palatinū Rheni Bauariæ ducē
de te & progenitoribus tuis quā optime meritū,Ma-
gnificū Paulum de Armsdorff auratæ militiæ equitē
ſtrenuiſſimū,ac me,celſitudinis tuę deditiſſimos obſe
quentiſſimosq; humiles ſeruitores deſtinarunt,ac de-
putarunt.Ob cuius faſtigij aſſumptionem,ac poſtea
quam apud Germanos increbuit,Diui imperij Prin-
cipes Electores,omniſq; Germaniæ nationis ſtatus
auguſtiſſime Cæſar,quanto tūc gaudio,q̃ admirabi-
li ac ingenti affecti ſint animorū lætitia,nulla uis inge-
nij,nullius eloquētiæ copia,nullius ornatiſſimæ orati
onis ſplendor explicare ualet.Tuæ igitur ſacratiſſime
Cæſa.Maieſtati Imperij Electores plurimū gratulā-
tur,ineffabilem omnipotētis dei gratiam comprecan
tur,ut tibi longa annorum curricula,Neſtoreā ſene-
ctam,fœlicitatis incrementum,ac proſperum tribuat
uitæ curſum,ut diuino conſilio ac tua prouidentia,cū
totius orbis commodo,hoſtibus tuis fœliciſſime do-
mineris,Reſpublica Chriſtiana optime gubernetur,
augeatur,ac infidelium immanitas ſuperetur.Quip-
pe ſacratiſſimam Cæſaream tuam Maieſtatem,uerū

ac potẽtiſſimum orbis dominatorẽ Catholicæ,pro‑
pugnatorem fidei,Regem Regũ Chriſtianæ Reipu‑
blicæ ſtabile firmamentum,ac ſingulare refugium Re
uerendiſſimi illuſtriſſimiq́ꝫ Principes Septemuiri,ſa‑
cri Romani imperij Electores,te non modo Carolũ
magnum,ſed & ter maximũ,ut optimos ac obſequẽ‑
tiſſimos imperij Principes decet uenerãtur,tibi debi‑
tam ac congruam fidem,obedientiã,humile obſequi‑
um,honorem,ac amoris ſinceritatem exhibent,polli‑
cẽtur.& ut ſub tua iuſtiſſima protectione prorſus ab
omni iniuria ac uiolentia defendantur,magnopere ef‑
flagitant.ſe ſuaq́ꝫ dominia,principatus, opes, faculta‑
tes,erga tuam ſacratiſſimam Cæſa. Maieſtatem cum
humilitate gratioſiſſime commendatas eſſe cupiunt,
atq́ꝫ adoptãt.Prçterea ſacratiſſime ac inuictiſſime Cę
ſar,cum iam dicti Principes imperij Electores te Ger
manum Principem dignum imperio & merito iudi‑
carunt,tibi tãtam molem totius orbis ac Imperij mo‑
deramina habenaſq́ꝫ tradiderunt, Supereſt ſi Chriſti‑
anæ Reipublicæ,ſi ſacri Romani imperij,ſi dignitatis
tuæ ac communi omnium Germanorũ ſaluti ac ho‑
nori cõſultum eſſe uelis,ut ſine mora uerſus patrium
ſolum Germaniã tuam nobiliſſimam quantotius iter
arripias,ut ita ea prçſentia tua illuſtrata libera ab omni
inſultu perniciéq́ꝫ hoſtili,proſpere fœliciter,guberne
tur ac tueatur. Ad quod peragendum,ſacratiſſimam
tuam maieſtatem Reuerendiſſimi ac illuſtriſſimi prin
cipes,ſacri Romani Imperij Electores,omniſq́ꝫ Ger

maniç nationis ſtatus ,maximo cum deſiderio exhortant̄ efflagitantcꝙ. Tuæ igitur ſacratiſſimç Cæſa. Maieſtati hoc D. imperij Electorū Decretū cum humilima ac debita noſtri cõmendatione exhibemus, offerimus, atcꝙ p̄ſentamus. DIXI.

SACRATISSIME CÆSAR REuerēdiſſimi illuſtriſſimicꝙ principes Imperij Electores, Illuſtriſſimo Principi Friderico hic præſenti ac nobis quçdam ſecreta Imperij maximç importantiç coram ſacratiſſima Cæſa. Maieſtate tua ad partem referenda cõmiſerunt, quç ſuo loco & tempore eidem cõgruo & oportuno explicabimus.

RESPONSIVA ORATIO EX cellẽtiſſimi & Magnifici D. Mercurini Albo- neñ. de Gattinaria Cæſareę & Catholicę Ma- ieſtatis ſupremi Cancellarij, utriuſq; iuris Do- ctoris & militis, habita poſt præſentationẽ de- creti Electionis parte Principum Electorũ ſa- cri Ro. Imperij, die S. Andreę, ultima Nouem bris. M. D. XIX. in Molino Regis prope Barchinonam.

SAcratiſſima Cæſarea & Catholica Maieſtas ex ijs quæ nunc tum uerbo propoſita, tum ſcripto oſtenſa fuere, iam Imperialis aquilæ effigiem cer nit. Quemadmodũ eñ ipſa Imperialis Aquila biceps figuratur, uelut orientem & occidentem ſpectans, ſic oratio hæc parte Principum Electorum ſtilo elegan- tiſſimo perorata, ipſumq; Electionis decretũ ſcripto editum, bicipiti tamen quadam principaliori ſentẽtia concepta ac diſtincta uidentur. Altera quidem occi- dentes ſolis tenebras afferente, dum luctuoſum Diui Maximiliani Cæſaris obitum recenſet atq; comme- morat. Altera uero oriẽtis ſolis radios deſignante, dũ ſacri Imperij reſtauratione per huiuſce electionis de- cretum enunciat atq; promulgat. Si igitur caput pri- mum amplectentes occidentem ſolem, ipſiusq; Ma- ximiliani Cæſaris obitum iterum deflere tentabimus priuatam ſimul ac publicam iacturam reminiſcentes, cõſolidatũ quaſi uulnus renouare uidebimur. Illudq;

virgilianũ

Virgilianum nobis occurret, Ante diem clauſo com ponet ueſper olympo. Quis itaq; mors ipſa lachrymis, ſuſpirijs, ſeu ſingultibus nequeat reparari, reſtabit bene actæ uitæ ſolatium, qua ab huius ſæculi erumnis ad perennem uitam aſſumptus cenſeatur, ut ſic non mortuum Maximilianum, ſed perpetuo uiuentem, nec per eũ occidiſſe ſolem, ſed ſui orbis curriculo in nouam ac ueram lucem trãſiuiſſe dicamus. Secũdum autẽ orientis ſolis caput, hũc uidelicet uniformẽ Electorum conſenſum in perſonam ſuæ Maieſtatis nulla ambitione, ſed diuino quodam nutu collatum. Licet iam per ſuos omnes procuratores & nuncios acceptatus dicatur, Ita tamen Maieſtas ſua ſuſcipiendum ac complectendum duxit, prout ipſe Diuus Cęſar Auguſtus, qui primus ad imperium Senatus populiq; Romani conſenſu aſſumptus fuit. Dum enim per Valerium Meſſalam a Senatu miſſum ijs ſalutaretur, Quod(inquit)fœlix fauſtumq; ſit tibi domuiq; tuæ Auguſte, Senatus conſentiens cum populo Romano te patrem patriæ conſalutat. Glorioſam hãc ſalutationem Auguſtus nequaq; inſolenter accepit, ſed illachrymans ob pietatem & gratiam Senatus erga ſe reſpõdit. Compos factus uotorum meorum, Patres conſcripti, quid habeo aliud quam deos immortales precari, vt conſenſum ueſtrum in Reipublicæ quiete & ſalute ad ultimum uſq; finem perficere liceat. Sicq; profecto Maieſtas ſua ſacratiſſima Deo opti. Maxi. ipſiſq; Electoribus ad id diuinitus inſpiratis pro tan

to munere(nec dicã onere)in ſe collato,gratias agens id ſolum ab altiſſimo gratiarum omniũ exhibitore ex poſcendum ac exorandum cenſet,ut huiuſmodi Electorum decretũ,ipſumq; onus iniunctum ita explere liceat,quod diuino ſatiſfiat obſequio,Reipublicæ cõſulatur,ſacrum Imperium reſtauretur,Chriſtianæ religioni incrementum accedat,Apoſtolica ſedes ſtabiliatur,ipſa Petri nauicula diu fluctuans,in ſalutis portum deducatur.perfidorum quoq; Chriſtiani nominis hoſtium exterminatio ſequatur. hincq; ipſa Saluatoris ſentẽtia impleatur,ut fiat unũ ouile,& unus paſtor. Cum autẽ ipſis ſacri Imperij Electoribus pro re tanta non ſolum meritas gratias agere,ſed & debitas referre laudes iubeamur,lapideo quaſi ac impenetrabili ſigno obiecto,proprio ictu repercutimur. Dum enim has Electorum laudes prædicare conamur,eorumq; prudentiſſimum conſilium,diligentem præteritarum rerum cognitionem ac examinatiõem,æquã præſentium moderationem,necnon perſpicaciſſimã futurorum conſiderationem oſtẽdere cupimus. Cogimur profecto has electorum laudes ad ipſius Electi repercuſſionem maturare,utpote exquo tanq̃ ex uero lumine,ipſorũ quoq; laus colluſtretur. Quid eñ maiori dignũ preconio Electoribus ipſis tribui poſſet,q̃ q; ſuo prudentiſſimo conſilio eum in Cæſarem deligendum cenſuerunt,quo nullus in uniuerſo orbe maior appareat. Non maior(inquam) animi & corporis dotibus,non origine ac ſanguine,nõ amicis &

ſautoribus,non regnis & dominijs,non potentia & diuitijs, non militibus alijsq; gentibus bellicoſis ad arma cuiuſuis generis capeſcenda paratis,non equis & armis,bellorumq; machinis,ſine quibus bella geri nequeunt. Quid præterea laudabilius ijs aſcribi poſſet q̃ quod ex ipſa præteritarum, præſentium & futurarum rerum animaduerſione eum imperatorem futurum decernerẽt,qui diminutum ac fere exhauſtum imperium reſtaurare poſſet,qui implumem aquilam refoueret,renouaret,ac ad propiam naturam deduceret,qui præteritos anteceſſorum defectus ſuppleret, præſentem ſtatum illeſum conſeruaret,futuris quoq; ſucceſſoribus opportune conſuleret, Quid tandẽ maiori laude dignũ ijs retribui poſſet quam quod diuino ipo ſpiritu meruerint informari,& una uoce,unanimi conſenſu,uniformiq; ſententia eũ ad imperij gubernacula aſſumerent,quem cernerẽt origine & moribus cõformem, Germanum natum,& a Germanis parentibus ortum,ex ipſaq; imperatoria ſtirpe genitum,ætate florentem,corpore pręſtantẽ,ac ad quodlibet armorum genus aptiſſimum,agilem,robuſtum ſortem, magnanimum, iuſtum, clementem, ac liberalem,bonis moribus indutũ,cæteriſq; omnibus uirtutibus plene refertum,ac ab omni uitiorum labe penitus alienũ,in quo uis eſt magni animi, ſimulq; extare uidentꝰ ſeniles mores iuuenili in corpe ſiti,ut ſic eius miniſterio vtrũq; tẽpus & bellorꝫ & pacis recte poſſit

gubernari, illudq; Dauidicũ impleri, ut iuſticia & pax ſe inuicem deoſculentur. Quanto uero magis huius rei magnitudinem ſpectamus, tanto magis laudandi uires deficiunt, quaſi id opus non humanum ſed diuinum cenſeatur. quandoquidem imperiũ a ſolo deo inſtitutum iura omnia teſtantur, quod & a prophetis enunciatum, & a ſaluatore Chriſto naſcente & moriente approbatum, & ab Apoſtolis predicatum, & ab ipſis ſacris Canonibus ſancitum legitur. Faxit itaq; deus opti. maximus, ut huiuſmodi Imperium ſub Carolo magno diuiſum, & ut plurimũ a Chriſtianæ religionis hoſtibus occupatum, ſub Carolo maximo ualeat inſtaurari, ad ipſiusq; uiui & ueri paſtoris obedientiam reduci. Sitq; electus ipſe Cæſar noſter fœlicior Auguſto, & Traiano melior, qui iã nil aliud concupiſcit, nil amplius ardet & appetit, q̃ ipſorum Electorum uotis pro uiribus ſatiſfacere, iis perſonaliter promeritis correſpondere, cęteraq; Imperij membra uiſitare & fouere. Ipſas quoq; ſolẽnitates de more inſtitutas quamprimũ perficere & obſeruare, quod fauente altiſſimo proximo uere futurum ſperat. Reſtat nunc, ut ad te illuſtriſſimũ Principem Fridericũ Palatinũ Rheni, Comitem, in Bauaria Ducem, tuoſq; in hac parte collegas hic adſtantes ſermonẽ conuertam, id duntaxat enunciaturus nil gratius ueſtro hoc aduẽtu Cæſari noſtro contingere potuiſſe, tum inſpecta horum qualitate, a quibus hæc legatio eſt iniuncta, tũ etiam perſpecta negotij uobis commiſſi excellentia,

tum demũ

cum demum ex illa erga te illuſtriſſimum Principem intima beniuolentia, familiariꝙ conuerſatione, quam ſua maieſtas ab ineunte ætate ab ipſiſꝙ teneris annis tecũ habuiſſe dignoſcitur, qua te ſemper benigne cõplexus eſt, ob tuam in ſe fidem & obſeruantiam diutius expertam, aliaſꝙ uirtutes innumeras, quibus etiã apud diuę memoriæ Philippum patrem, & Maximiliani Auum optime claruiſti. Eo igitur quo antea ſolebas familiaritatis priuilegio deinceps cum ſua Maieſtate uti poteris. Cumꝙ reliqua ſecretiora Imperij negotia tibi cõmiſſa tractare uolueris, præbebit Maieſtas ſua aures gratiſſimas, teꝙ ſemper ea qua ſolet benignitate & clementia accceptum commendatumꝙ ſuſcipiet, DIXI.

LITERÆ QVIBVS REX CArolus Electoribus gratias agit, quod eum Auguſtum deſignauerint.

CAROLVS diuina fauente clemẽtia electus Romanorum Rex, futurus Imperator ſemp Auguſtus, ac Hiſpaniarũ utriuſꝙ Siciliæ & Hieruſalẽ &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantie &c. Comes Flandriæ, Tirolis &c. Dñs in Aſia & Africa &c. Reuerendiſſimo in Chriſto Patri, domino Alberto. TT. S. Chriſogoni. S.R.E. presbyte. Cardinali & Archiepiſcopo Moguntino Sa. Romani imperij Archicancellario per Germaniam, Princi-

pi Electori amico & Conſanguineo noſtro chariſſimo Salut. & omnis boni incrementum. Reuerendiſſime in Chriſto Pater, amice & Cõſanguinee noſter, uenit ad nos illuſtriſſimus Fridericus Comes Palatinus ad Rhenũ, Dux Bauariæ, Princeps & Cõſanguineus noſter chariſſimus, & nunciata nobis legatione ſua Decretum Electionis quo Reuerẽdiſſima paternitas ueſtra reliquiq; Principes Electores nos Auguſti titulis decorarũt, nobis tradidit, quod cũ ſummum nominis noſtri ornamẽtũ, firmiſſimum regnorum noſtrorum p̃ſidium, & æternum quendã dignitatis noſtrę ſplendorem, deniq; maximũ qui Regi deferri poſſit honorem cenſeamus decretum, illud ſumma animi alacritate, gaudio, lætitiaq; ſuſcepimus. fuit q; nobis in eo p̃cipue gratum, quod cõmuni omniũ conſenſu nos Cæſarem deſignaueritis, quod tãta uerborum & ſententiarum grauitate, nos ad celſiſſimum Romani imperij ſolium euexeritis, utut earum põdere rei magnitudinẽ prope adequaſſe uideamini. Nos autem in primis optauimus, ut deo omnipotenti, cui omnia accepta referẽda ſunt, meritam pro ueſtro hoc munere gratiam, iuſtis honoribus & memori mente p̃ſoluere poſſimus. Deinde eum comprecati ſumus, ut hanc imperatoriam poteſtatem tam Reipub. Chriſtianæ utilem, q̃ nobis decoram eſſe uelit. Reuerendiſſimę v̄o P. V. cæteriſq; Principibus Electoribus maximas gratias agimus, ſed ita ut maiores etiam habeamus, ac nos uobis memoria huius beneficij ſempi

terna obſtrictos fateamur. Hoc autē nobis tam unanimi aſſenſu ueſtro obligatis p̄cipuo ſtudio, cura adnitēdum putamus, ut ſacrum Romanū Imperium ea Iuſtitia, fortitudine & continētia, tēperemus, ut æquiſſima, manſuetiſſimaq; imperandi ratione ueſtrum in nos collatum beneficium uniuerſis gratum atq; probatum facimus. Ita enim Reuerendiſſimę. P. V. & reliquis Electoribus maiores gratias relatū iri exiſtimamus q̄ unq; agere, habere, aut referre poſſimus. Cæterum cum inter reliqua ex ipſo Duce Friderico Reuerendiſſimam P. V. Collegasq; ſuos miro aduētus noſtri deſiderio teneri, hocq; omnes uno ore contendere intellexerimus, licet omnia alioqn ad iter noſtrū neceſſaria parabamus, ueſtris tamē ijs cōmunibus uotis inuitati, ita noſtrū aduētum maturare ſtatuimus, ut celeritate eius & itineris nos longitudinem atq; difficultatem exuperaſſe, & ueſtram expectationem p̄occupaſſe, noſtramq; magnitudinem nō nihil neglexiſſe uiſum iri arbitremur. Datum ex Molino Regio die ſexto Nouembris, Anno domini. M. D. XIX. Regnorum noſtrorum Romani ac Imperij Primo, aliorum uero quarto.

IN SIMILI FORMA MVTA
tatis mutandis ad reliquos Electores
ſcriptura fuit.

CHARISSIMO IN CHRISTO filio noſtro Carolo Ro.& Hiſpaniarum Regi Catholico, Leo Papa Decimus.

CHariſſime in Chriſto fili noſter Salut.& Apoſtolicam bene. Literas Maieſtatis tuę quibus pſonam ſuam in Regem Ro. concordi unanimiq; Sa. Ro. imperij Electorū conſenſu electam fuiſſe ſignificabant in conſiſtorio noſtro ſecreto, coram uenerabilibus fratribus noſtris S. R.E. Cardinalibus legi fecimus, quæ talem prudentiam modeſtiamq; pſerebāt, ut non ſolum a nobis, uerum & omnibus Cardinalibus, eadem Maieſtas tua plurimum laudata & commendata fuit. Nouit ille qui ſcrutator eſt cordium,& cognitor ſecretorū quo animi gaudio, quanta cordis leticia exultauerimus, gratias agētes gratiarū oīm largitori, qui cū ſit magnus nec magnis, magna glorioſus operat̄ in minimis,& ſuperbos terrę humiliās vñ timentibus gratiam tribuit & honorem. Habita igitur ſuper ijs cum uiſis fratribus matura deliberatione ut pro tam fauſta fœliciq; electione illius, auctori deo gratias ageremus, Miſſam de Spirituſancto, qui Electorum corda illuminare, ac in tuam Maieſtatem dirigere dignatus fuit, in ſacello noſtro, in quo nos & pfati Cardinales interfuimus, per unum ex eiſdē Cardinalibus ſolenniter celebrari, ac per almam Vrbē noſtram ignes & alia leticiæ ſigna fieri iuſſimus, in eo cuius uices in terris (licet immerite) gerimus, confidentes qipſe

tes q̄ ipſe cui om̄ia & futura p̄ſentia ſunt, eximias uir‑
tútes omnes quæ tam in materno q̄ in paterno Auo
tuo fuerunt in te uno clariſſimas fore, prçuidens te fi‑
dei ſuæ firmiſſimū futurum p̄ſidium, utriuſq; Aui titu
lis ac honoribus decorare, eorūdemq; Imperij ac re‑
gnorum potentatum & uiribus augere merito uolu‑
erit, Sperantesq; q̄ tu Euangelici dicti memor, quan
to plura in hoc & maiora in hoc mūdo ab ipſius mū‑
di creatore te adeptum fuiſſe cognoueris, tanto humi
liorem te reddes, cogitabisq; una cum magnis hono
ribus, magna & laborum onera, ingētemq; curarum
molem ſubijſſe, non ſolum pro Eccleſia matre tua, cu
ius & ſanctæ Apoſtolicæ ſedis factus es aduocatus,
omniſq; Chriſtianæ Reipublicæ quiete ac pacificati‑
one conſeruanda, Et liga inter Maieſtatē tuam & ali‑
os Reges ac Principes, cuius nos caput eſſe uoluiſtis,
inuiolabiliter ſeruanda. Verūetiam Mahumetica ſe‑
cta penitus eliminanda. que omnia ſane difficilia atq;
ardua efficere noſtraſq; & omnium ſpes de te conce‑
ptas facile implere poteris, ſi uanis cupiditatibus poſt
habitis atq; contemptis, tuos in dominū cogitatus di
rexeris eiusq; p̄cepta & mandata prę oculis & animo
ſemper habueris. Ille enim per quem Reges regnant,
& principes imperant, principatus tui ſolium confir‑
mabit, & dabit tibi uirtutem & fortitudinem, quibus
populos curæ tuæ creditos trāquille regere & guber
nare, inimicis autē reſiſtere, Chriſtianamq; fidē ſicut
p̄deceſſores tui fecerunt, non ſolū ſeruare, ſed & pro‑

pagare,& quę ſemper nobis pollicitus fuiſti,reipſa p̃ſtare atq; adīplere poteris. Tu ergo chariſſime fili noſter,cuncta quæ habes & poſſides a domino bonorꝝ omniũ largitore,ut par eſt,recognoſcens teipſum p̃para ,ut tam pro claris cominentibusq; dignitatibus & honoribus quibus preter cæteros eluceſcis,& micantiſſimi ſyderis inſtar coruſcas,proprijs uirtutũ meritis parem te reddas,illisq; dignus iudiceris. Quod ſi (ut ſperamus)feceris,te in ſummo Maieſtatis faſtigio poſitum omnes admirabũtur. Indeq; nomini tuo p̃conia uerę laudis accreſcent,& ab altiſſimo Rege(cui puero Reges ueniẽtes de Saba plena deuotionis munerat obtulerunt)remunerationis æternæ tibi corona proueniet. Nosq; Maieſtatis tuę incrementa non ſpiritualibus tm̃,ſed temporalibus etiam fauoribus & gratijs promouere ſtudebimus,ſperantes in domino quod noſtrã & dictæ Sedis dilectionẽ paternãq; beniuolentiã tu tanq̃ gratus ac deuotus filius corde ſemper atq; opere promereri curabis. Datũ Romę apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, Die. xvi. Auguſti. M. D. XIX. Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

Euangeliſta. FINIS.

ERRATA.

A. Pag. ij. pro Si lecta, lectæ. Eadẽ. digne, dignę
Eadem. pontificij. lege pontificio.
Pag. iij. ſemper te. lege, talem te.